

Tekniska nämnden

Upphandling av renhållningsentreprenad

Ärende

Den 31 december 2021 går nuvarande avtal ut för hämtning av hushållsavfall. Med anledning av det har avfallsverksamheten påbörjat arbetet med att ta fram upphandlingsdokument för en ny upphandling med entreprenadsstart den 1 januari 2022.

Avfallsverksamheten har förslag på flera större förändringar. Det handlar både om ett förbättrat tjänsteutbud, som skulle kunna vara ett positivt tillskott i den nya entreprenaden, och om förändringar för en mer hållbar hämtning. Det inbegriper även ändringar som behöver genomföras av arbetsmiljöskäl såväl som av lagstiftningsmässiga skäl. Följande större förändringar föreslås:

1. Fastighetsnära året-runt-hämtning av restavfall på Tranholmen
2. Hämtning av matavfall på Tranholmen
3. Förändrade fordonskriterier
4. Upphörande av returpappershämtning
5. Borttagande av slamhämtning från denna entreprenad
6. Ändringar av kärstorlekar och tillägg av insamlingsbehållare
7. Förändringar i hämtning av fallfrukt

Föreslagna större förändringar redovisas mer utförligt nedan. Noteras bör att avfallsverksamheten ständigt gör en omvärldsbevakning och att mycket händer just nu på avfallsområdet, bland annat lagstiftningsmässigt genom harmoniseringen med EUs regelverk. Detta kan komma att påverka den slutgiltiga versionen av upphandlingsdokumentet.

Eva Hedenström

Tekniska kontorets förslag till beslut

1. Tekniska nämnden beslutar att ge tekniska kontoret i uppdrag att inkludera föreslagna förändringar i arbetet med att ta fram upphandlingsdokument för upphandling av renhållningsentreprenad.
2. Tekniska nämnden uppdrar åt tekniska kontoret att återkomma med beslutsunderlag med upphandlingskriterier.

Bakgrund

Nuvarande avtal med Suez Recycling AB gällde initialt perioden 2015–2019. Efter det har förlängning skett enligt avtal två gånger med ett år i taget. I och med den senaste förlängningen kan fler förlängningar inte göras vilket innebär att entreprenaden avslutas den 31 december 2021. I och med nu gällande avtal möjliggjordes flera positiva förändringar som har förbättrat och berikat tjänsteutbudet så som till exempel matavfallsinsamling från hushåll samt hämtning av fallfrukt.

Avfallsverksamheten önskar ta avstamp i föregående avtal men vill även göra vissa förändringar för att möta förändringar inom området och ytterligare utveckla tjänsteutbudet.

Tekniska kontorets utredning

1. Fastighetsnära året-runt hämtning av restavfall på Tranholmen

Avfallsverksamheten föreslår hämtning av restavfall året runt på Tranholmen.

Flera boende på ön har de senaste åren hört av sig med önskemål om fastighetsnära insamling året runt. Avfallsverksamheten har tidigare hänvisat till problematiken med att ön saknar farbara vägar och en bro för fordonstransport. Samtidigt finns en ständig strävan efter att förbättra servicen vad gäller avfallshämtningen. Verksamheten vill i möjligaste mån möta de boendes önskemål och samtidigt fullgöra sitt insamlingsansvar på bästa sätt.

Dagens hämtning av restavfall på Tranholmen sker fastighetsnära veckorna 16–44 genom att säckarna hämtas vid respektive fastighetsgräns av en fyrhjuling som transporterar avfallet till en båt som lägger till vid ön. Under resterande del av året lämnar fastighetsägarna själva sitt restavfall i ett gemensamt sophus på fastlandet. Upplägget anges i avfallsföreskrifter men där ges även utrymme för att sommarhämtningen kan förlängas utöver fastställt hämtningsintervall, bland annat under förutsättning att framkomligheten på ön tillåter detta. Avfallsverksamheten föreslår att den

Eva Hedenström

hantering som sker sommarhalvåret i fortsättningen bedrivs året om med fastighetsnära hämtning med fyrhjuling och omlastning till båt. Några transporter på bron är alltså inte aktuellt.

Avfallsverksamheten har varit i kontakt med några andra kommuner med ö-hämtning. Norrtälje kommun har bland annat svarat att man hämtar vintertid med fyrhjuling i den mån det finns framkomlighet.

Avfallsverksamheten föreslår att intentionen ska vara fastighetsnära insamling året runt i högsta möjligaste mån, men att soprummet på fastlandet kan fortsätta användas som reservplan, alternativt att kärl för restavfall ställs ut på ön vid bryggan, om till exempel väderförhållanden med mycket snö gör att det blir svårt att hämta vid respektive fastighet.

2. Hämtning av matavfall på Tranholmen

Avfallsverksamheten föreslår även att matavfall ska hämtas på Tranholmen, till exempel genom gemensam plats för kärl på ön.

I dagsläget lämnar de boende sitt matavfall i kärl i sophuset på fastlandet året runt. Troligtvis upplevs detta som krångligt eftersom endast små mängder matavfall hamnar i kärlden som inte motsvarar antalet abonnemang med matavfallssortering på Tranholmen. Med en avlämningsplats på själva ön förbättras tillgängligheten och förhoppningen är att mängderna matavfall därmed ökar.

Avfallsverksamheten har också utrett om även matavfallet skulle kunna hämtas fastighetsnära liksom restavfallet. Emellertid visar det sig att det blir problematiskt eftersom matavfallet bäst lämpar sig att förvaras i kärl innan hämtning. Att hämta kärl för transport till brygga och sedan köra tillbaka dem till fastigheterna skulle bli arbetsmiljömässigt problematiskt med mycket manuell hantering eftersom avfall på ön endast kan hämtas med hjälp av fyrhjuling.

3. Förändrade fordonskriterier

Avfallsverksamheten föreslår att krav ställs att insamlingsfordon drivs med biogas samt striktare krav än tidigare på att entreprenören ska anpassa sin fordonsflotta till olika hämtningsförhållanden i kommunen.

Drivmedel

Avfallsverksamheten föreslår drivmedel på 100 % biogas och att exkludera HVO och liknande växtbaserade drivmedel.

I upphandlingsdokumentet för nu gällande avtal anges att samtliga tunga fordon och lätta lastbilar som används minst varje vecka året om ska drivas med minst 20 % inblandning av förnyelsebart fordonsbränsle. Nuvarande

Eva Hedenström

entreprenör kör med 100 % HVO i ordinarie sopbilar. HVO kan framställas av bland annat tallolja och slakteriavfall men kan även innehålla PFAD (Palm Fatty Acid Destillate) som är en restprodukt från palmoljaframställning. Bland annat Naturskyddsföreningen ser produktion av palmolja som problematisk bland annat på grund av den avskogning som sker i och med oljepalmodlingarna.

Det är lätt att ersätta diesel med HVO och då kan den mängd HVO som framställs användas i situationer där det är svårare att hitta andra förnyelsebara alternativ.

Att istället använda biogas som drivmedel för avfallshämtning är både miljömässigt positivt och kan vara pedagogiskt eftersom matavfallet som sorteras ut i kommunen går just till biogasproduktion. I branschorganisationen Avfall Sveriges upphandlingsmall föreslås 100 % biogas som ett av basalternativen.

Anpassad fordonsflotta

Avfallsverksamheten föreslår att krav ska ställas på entreprenören att ta ett större ansvar för att anpassa sin fordonsflotta till de olika hämtningsförhållande som finns i kommunen. Bland annat bör en mindre sopbil även fortsättningsvis användas.

I kommunen finns ett antal vägar där det saknas vändmöjlighet för konventionell sopbil. Eftersom backningar inte ska förekomma, av arbets- och trafikmiljöskalet, arbetar avfallsverksamheten succesivt med att reducera dessa i samarbete med entreprenör. Avfallsverksamheten vill, så långt det går, undvika att anvisa plats eftersom det ger en försämrad service till berörda kunder. Därav är det viktigt att i upphandlingen poängtera entreprenörens skyldighet att anpassa sin fordonsflotta efter hämtningsförhållanden. Detta utesluter dock inte att det finns platser som inte kan lösas med annat än anvisning av plats.

En del av de platser som saknar vändningsmöjligheter för konventionella sopbilar har dock redan nu kunnat lösas genom bruket av en mindre sopbil. Kommunen har under nuvarande entreprenad skrivit tilläggsavtal med entreprenören för användning av ett mindre insamlingsfordon. Avfallsverksamheten anser att krav på mindre sopbil bör skrivas in i upphandlingsdokumentet för nästa upphandling.

Eva Hedenström

4. Upphörande av hämtning av returpapper

Avfallsverksamheten föreslår att hämtning av returpapper avslutas.

Idag har cirka 3000 hushåll hämtning av returpapper genom kommunen. I de nya förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper (SFS 2018:1462 och SFS 2018:1463) anges att hämtning ska ske genom ett tillståndspliktigt insamlingssystem (TIS). Ansvaret för insamling och behandling ligger även fortsättningsvis på de som tillverkar eller importerar en förpackad produkt och inte på kommunerna. Det faller sig därmed naturligt att Danderyds kommun avslutar möjligheten att få returpapper hämtat genom kommunens försorg.

Tilläggas bör att detta förutsätter att kommunen inte går in som uppdragstagare åt det tillståndspliktiga insamlingssystemet som är ett aktuellt ämne för diskussion. Skulle beslut tas om att kommunen ska hämta returpapper på uppdrag av TIS så kommer den hämtningen dock inkludera samtliga hushåll och troligtvis ha ett annat upplägg än dagens hämtning. Detta innebär att den hämtning som sker idag avslutas oberoende utfallet vad gäller frågan om TIS.

5. Borttagande av slamhämtning från denna entreprenad

Avfallsverksamheten föreslår att slam hämtas genom annan entreprenad.

I dagsläget hämtas slam och latrin genom entreprenaden för hämtning av hushållsavfall, exklusive fettavskiljarlam som också hämtas av kommunen men genom annan entreprenör. Hämtningen är ytterst liten, det handlar om tömning av fyra stycken trekammarbrunnar samt ett fåtal latrintunnor (ca 2 stycken) per år.

I lagen om offentlig upphandling (2016:1145) finns bestämmelser vad gäller uppdelning av kontrakt. Syftet med dessa är att förenkla för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. Det innebär att en myndighet alltid, när det finns förutsättningar att dela upp ett kontrakt, ska överväga om det är lämpligt att göra det. Om inte uppdelning sker ska detta motiveras. Avfallsverksamheten anser att slamhämtningen lämpas sig väl att lyfta ut till att hanteras inom separat entreprenad. Detta eftersom hämtningen ändå särskiljer sig stort från övrig hushållsavfallshämtning.

6. Ändringar av kärlstorlekar och tillägg av insamlingsbehållare

Avfallsverksamheten föreslår att införa 1000-liters kärl för grovavfall samt tömning av komprimator för avfall. Vidare att kärl på 120-liter tas bort såväl som abonnemang för säckhämtning på fastlandet.

Eva Hedenström

Tillägg av kärl på 1000 liter för grovavfall

För att skapa en mer attraktiv tjänst anser avfallsverksamheten att kärl på 1000 liter ska införas. Under nuvarande entreprenad har så kallade vippcontainrar tagits bort med hänvisning till arbetsmiljörisker för hämtningpersonal. Kunder har istället blivit erbjudna 660-liters kärl utifall att insamlingsbehållare ska stå inomhus. Kärl på 660 liter kan emellertid vara i minsta laget när det gäller grovavfall. Bland annat Täby kommun och Järfälla kommun erbjuder kärl på 1000 liter för grovavfall till sina kunder.

Tillägg av komprimator

Avfallsverksamheten anser att nästa entreprenad ska kompletteras med tömning av komprimator för att ytterligare förbättra tjänsteutbudet. I det fall kund har mycket avfall, och ont om utrymme för kärl, kan en komprimator vara en attraktiv avfallslösning. I nuvarande entreprenad finns inte denna tömning men intresse för detta finns.

Borttagning av kärl på 120 liter

Avfallsverksamheten anser att kärl på 120 liter tas bort. I samarbete med entreprenör har dessa redan under nu gällande entreprenad ersatts av kärl på 140 liter. Detta med anledning av arbetsmiljöproblem då kärnen på 120 liter var så låga att de inte nådde upp till bilens kärlyft varvid de måste lyftas upp manuellt av hämtningpersonalen. I dagsläget finns sålunda inte längre några kärl på 120 liter ute hos kund varvid det bedöms oproblematiskt att ta bort dessa helt i och med nästa entreprenad.

Borttagning av abonnemang för säckhämtning på fastland

Avfallsverksamheten har succesivt arbetat bort den säckhämtning som skett via abonnemang på fastlandet med hänvisning till arbetsmiljöproblem för hämtningpersonal. Det finns inget syfte i att hålla kvar i ett sådant förlegat hämtningssätt. Säckhämtning på Tranholmen bör emellertid fortgå eftersom ingen annan avfallslösning finns på ön då avfallet hämtas med fyrhjuling. Vidare måste möjlighet även fortsättningsvis finnas att buda säckhämtning om ordinarie avfallskärl är fullt.

7. Förändringar i hämtning av fallfrukt

Avfallsverksamheten föreslår att dagens hämtning av fallfrukt från enbostadshus utökas till att även omfatta flerbostadshus och verksamheter. Vidare att kund ska kunna buda enstaka hämtningar samt möjlighet till mindre säckar.

Hämtning av fallfrukt har varit ett lyckat tillskott i avfallsutbudet i och med nuvarande entreprenad. Ursprungligen omfattade hämtningen endast enbostadshus men har sedan kompletterats med flerbostadshus eftersom behov har funnits för denna hämtning. Avfallsverksamheten vill

Eva Hedenström

permanentera detta i nästa entreprenad samt även utöka med hämtning hos verksamheter till självkostnadspris för kund. En del verksamheter har trädgårdar med en hel del fallfrukt som det vore bra att kunna använda till biogasproduktion. Fallfrukt som inte omhändertas skapar också många gånger problem med skadedjur framför allt råttor. Det är därför angeläget att skapa möjligheter för så många som möjligt att lösa fallfruktshämtning och skapa ett miljöanpassat drivmedel av problemet.

För att ytterligare skapa en attraktiv tjänst föreslår avfallsverksamheten att entreprenören ska kunna utföra enstaka budningar samt ha fler storlekar på säckar.

Tekniska kontorets yttrande

Tekniska kontoret anser att föreslagna förändringar framförallt ökar tjänsteutbudet positivt och är ett sätt att möta den efterfrågan som finns hos kunder.

Liksom nämndes ovan kan dessa dock behöva ändras i och med förändringar inom lagstiftning eller andra större tillkommande faktorer. Det kan heller inte till fullo uteslutas att det kan tillkomma nya större förändringar med anledning av detta.

TIS- tillståndspliktigt insamlingssystem

En fråga som till exempel fortfarande inte är avgjord är ifall kommunen ska agera uppdragstagare åt ett tillståndspliktigt insamlingssystem för hämtning av förpackningar och returpapper. Som nämns ovan ligger insamlingsansvaret fortsatt på de som tillverkar eller importerar en förpackad produkt i de nya förordningarna för producentansvar för förpackningar och returpapper och där det primära fokuset ligger på bostadsnära insamling. De aktörer som aviserat att de ansöker om att bli tillståndspliktiga insamlingsystem har meddelat kommunerna att de gärna ser att dessa tar på sig rollen som utförare för insamlingen. I dagsläget är upplägget hur detta ska organiseras mycket oklart. Framförallt är ersättningen kring ett sådant uppdrag en viktig aspekt där frågan om kostnadstäckning är central. Tilläggas kan att SÖRAB har initierat ett arbete för att se över om den nya eftersorteringsanläggningen, som snart ska tas i bruk, kan användas i detta sammanhang. Avfallsverksamheten inväntar därmed den fortsatta utvecklingen i ärendet för att sedan anpassa upphandlingen efter de givna förutsättningarna.

Ekonomiska konsekvenser

Det är mycket som påverkar vilken nivå en upphandling hamnar på. Rådande konjunkturläge, hur många upphandlingar som finns på marknaden och tydlighet i förfrågningsunderlag är bara några faktorer som påverkar

slutresultatet. Några krav som redovisats skulle kunna vara kostnadsdrivande såsom fordonskrav men det bedöms vara mindre risk för det då de bränslekrav som ställs är rekommenderade av branchorganisationen Avfall Sverige. Tranholmens ändrade servicenivå bedöms kunna öka kostnaderna marginellt. Andra krav såsom förändring av fallfruktshämtningen torde leda till lägre kostnader då de bättre är anpassade efter abonnenternas behov.

Anna Tengelin Skoog
Teknisk direktör

David Johannesson
VA-Avfallschef

Handlingar i ärendet Tjänsteutlåtande 2020-03-30

Expedieras

[Klicka här för att ange text.](#)